

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

10. Antonius Vazius propter sceleratu[m] ambitu[m], eiectus è Societate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

eripuisse Lusitanis, eorum quamplurimos necasse, reliquos in rem malam fugisse, conditum sibi cum Rege Bornei de intercipiendis Lusitanis, & eorum exercitu delendo funditus quiesset cum onerariis negotiatorum anno proximo venturus: & erant quidem hæc quoad rem, & terricula vaferrimi hominis ficta quoad ipsum vero adhuc vota, quæ cæca machinatione promouebat. Verumenim vero Ioannem Regem nihilo his minis validius, quam promissis mouit. Forti ad vtraque animo respondit, ratum sibi, fixumque in Christi fide perstare dum viueret, & promptum mori; si esset eius acinacis retusa acies in Christianorum Ternatensium laniena, in Bacianentes illum diligenter acueret: atque hic vltro citroque verborum legatio constitit; at Baciani Rex; spreto soceri terrore, per se incessu magnifico prodire ad fanum regium euertendum, in quo Mahometem Maiores eius coluerant; inde vicinas cum P. Antonio Vazio insulas adire omnique rationum, & auctoritatis molimine quam multos poterat ad Christum impellere; erantque immenso numero ad fidem accessuri, nisi Vazium aegritudo Ternatem redire coëgisset. Hæc dum geruntur Aërius abstrusos pro more versabat sed impios, & nefarios dolos, nam erat vt diximus Mahometis sectator, & Babum filium paterno successurum regno belluinis Alcoranni doctrinis, doctor ipsemet ita imbuerat, vix vt patri quicquam in iis concederet. Erat tamen re ipsa magis Atheus quam Maurus, eoque omnes immittebat curas, & contentiones, vt raptis vi, fraude ditionibus regum vicinorum, vnum ex iis corpus Monarchiæ conderet, nominaretque se Moluci Deum. Huic hominis insani dementiæ nulla tenacior remora quam Christiana lex, & Lusitanorum potentia; hanc si infregisset, illam minimè dubitabat facile dissipandam. Sancita in hanc rem, cum Saracenis suarum partium coniuratione, Christianorum strages & Lusitanorum promiscua ab ipsis decernitur, nullo ætatis, gradusue discrimine, quotquot iis reperirentur in insulis ferro addicuntur, & erant etiam Bornei, & laua Mauri commodaturi ad hoc manus: sic ille scitè communis causæ representatas rationes in priuata commoda callidè vertebat, sed calliditatem proditoris delusit secreti proditio, rem omnem Rex Tidoris (vnius Molucarum, non plus iactu tormenti ab Ternate distantis) Lusitanorum Præfecto aperuit, quamuis & ipse vt Mahometanus, ita Christianis minime amicus, verum Aërio inimicissimus, prudenterque attendens, rebus suis omnino conducere vt Molucensis ambitio Lusitanorum armis frænaretur, ne iis absolutus, se quoque regno extruderet. Præerat Ternate Lusitanorum præsidio cum potestate Odoardus Sa, homo vt scribitur parum prudens, & suis quoque inuisus Lusitanis, qui male prouidam, & inconsultam defendendi periculi secutus viam, ruinam, in se quam scripturi sumus, atque in Mauri, Ternatis, & Amboini Christianos traxit.

10.

Antonius Vazius propter sceleratū ambitū, eiecitur à Societate.

Pendebat in res nouas Molucum, anni 1557. Octobri mense, cum adfunt Goa sex, de Societate, Franciscus Viera Rector, Baltazar Arausius,

sius, & Simon Vera sacerdotes, cum tribus aliis opportunissimo ad penuriam operarum suppleendam auxilio, componendasque Societatis res vanitate Antonij Vazij turbatas. Vazium scribit Antonius Quadrius, nostrorum prouinciam inter Indos gerens, neophytis natum parentibus & virtute præditum, sed molli & fluxis affectibus delicata, nec sui fiduciam sat tutam præhente; prudentia vero mediocri; teneritate miserationū in concionibus potentē; in vulgari consuetudine, affabilem, & pium ceterum superficialia ferē pietate cum suauitate quadam ingenij, & morum qua fiebat vulgo amabilis, sed magis Præfecto Odoardo, qui familiarissimè illum adhibebat. Hac porro se apud Præfectum insigni gratia, & singulari apud populum viri magni opinione circumspicientem subibat quidam pudor obnoxie Alphonso Castrio Obedientiæ, ferebatque durius quod iugo alterius subesset, Scalpsit hanc eius pruriginem, missionis longinquæ vrgens occasio qua Rector Castrius ad infideles iuuandos vocabatur; nam Ternate soluens, suas regendi vices Vazio commisit; iniecto Vazius in gradum hunc pede, per se commentus est quā in superiorem euaderet. Mirum plane auditu & miserabile, in regionibus orbe integro semotis & barbaris, apostolatus muneribus insudantem, sic desipuisse existimationis leuissimæ ambitu à paucis Lusitanis de Rectoris titulo mendicandæ, vt confingeret literas à Provinciali, quibus Rector nostrorum qui tantum sex erant dicebatur, reversum Rectorem Castrium excluderet; cedentem cunctantius per deceptum à se Præfectum, & eius asseclas vexaret, compellens Ternate discedere; hæc omnia prodigialiter attentauit ambitiosi homuli vanitas quanquam flagitium nullum est quod prodigiosum & insolens in eo videri debeat quem semel ambitio sibi vindicavit. Castrio vt erat vir sanctus, intercedebat in his maior cum religioso suimet contemptu, quam cum Vazij fastu contentio; optasset enim vehementer, munus excutere quod oneri magis quam honori ducebat; sed vetabat officij ratio, cogebaturque publico Societatis bono tam demens arrogantæ portentum in subiecto sibi reo emendate: tentauit itaque sed frustra hominem Obedientiæ, & modestiæ reddere, nam falso nixus diplomate, & patrociniis amicorum, obtemperandi partes, quæ omni iure ab se poscebatur, contra ius omne à Castrio exegit; qui eius denique correctione desperata, denuntiavit illum palam Societate excidisse, & nostros vetuit pro fratre & socio habere, pœna quidem culpæ admodum congrua, vt quem puerat aliis non præesse, puderet tunc indignum haberi qui vel iis subesset. In quo instauratum illud Gomezij, de quo narrauimus, ob idem facimus auctoritatis eiusdem usurpatæ in India, è Societate ab Xauierio eiectionis, quantumuis eadem gubernatoris potestate impudentius commodata se munisset: documento iis utrobique timendo, quos in muneribus sibi concreditus, transuersos agunt ab Dei obsequio, priuata studia commodi vel honoris & præsentibus excæcati, pœnam aut statim, aut postea sequacem non attendunt, quæ illis perperam, & pra-

vis.

uis artibus quæ sita non modo eripit, sed iure quoque, at indigne possessa. Expulso Vazio creuit Castrij iniqua vexatio: appetebatur passim conuictis, magna demissionis, & patientiæ suæ laude, concionantem audiebat nemo, libros quin etiam ab eo auferri Præfectus mandauit; quare videns Ternati cassam suam & inutilem operam in Maurum transit: campi dominus insanire perrexit Vazius, nostrorū etiam tum Rectorem se gerens, nisi quod vicario mortuo id etiam adiunxit factis vt illam ambiret dignitatem, aded̄ nolebat homo vanus sine imperio viuere; hæc Beira, & Nunnius in Indiam reduces cum ad Prouincialem detulissent, non segni remedio ab eo curata sunt; Franciscus Viera quem cum aliis quinque, Rectorem, diximus paulo ante, in Molucas missum, Prouincialis literas exhibuit Lusitanis, quæ vsurpatorum pronuntiabant Vazium dignitatis quam à nemine accepisset; falsum esse diploma, quo illam sibi afferebat; expulsionem Castrij periniquam; nimis credulum præfecti iudicium, & interpositum supra quàm deceret rebus à foro suo alienis, denique Bonum factum, expulsionem Vazij è Societate. Sed Deus ob illam fortassis quam in conuersione Regis Baciani, nauarat operam, dignatus est miserum propitio adspectu, lectoque afflicto ægritudine lethali, ad animæ suæ postremas aduertit rationes, ambitus sui crimen publice falsus est, Castrium verò innocentem. Sanatus & Goam reportatus, ann. 1559. ea dedit penitentia suæ & demissioni animi argumenta, vt ex eo qui tum Prouinciam regebat Societatem denuo impetrarit, misericordia haud scio satisne laudabili, certe à Patribus qui Goæ tunc erant minime laudata, remissus est ad tyrocinium repetendum tiro, & probationes integrandas Exercitiorum & humilitatis, quam nondum per tantum temporis fuerat assecutus. Est enim hic idem Vazius, Leiriæ in Estremadura ortus, cuius fit in actis S. Xauerij mentio, & hic à nobis obiter libro quarto, qui Societate annum agens vigesimum tertium, inita; violenta postmodum impulsione demonis sollicitabatur ad eam deserendam, & Xauerio, se sistens facultatem ad hoc ab eo petiturus, vno in se illius oculorum coniectu, paucisque his vocibus; & vis fili mi à nobis discedere, sic immutatus est, vt nunquam in posterum de desertione in mentem venerit. At enim infelix tacente damone, sibi dæmon effectus, commertus est vt expelleretur, in ea tamen spiritum denique efflauit anno 1589. religiose vitæ annis, quam gestis præclaris auctior.

II.
Carcer Regis Molucæ
Ærij & P.
Alfonso Castrij.

Cautum erat turbis, & iam confederant, cum Viera ex Mauro Castrium, Ternatem acciuit, eodemque post mutuum à tot annis tam procul reuifensium consolationem cum paucis remisit, quò maior vigeret necessitas ab eo destinandis; sed in Bacianum reuerti iussit, ad Ioannem Regem, totamque Insulam in religionis sanctæ firmandos propositis, vt qui linguam illorum in promptu haberet. Venturi interea velut obsidem F. Antonium Oforium ad regem expediuit, nam aliud Castrio in cælo parabatur, vocabaturque à Deo ad martyris lauream, dum